

Yrd. Doç. Mesude Hülya DOĞRU
S.Ü. Öğretim Üyesi

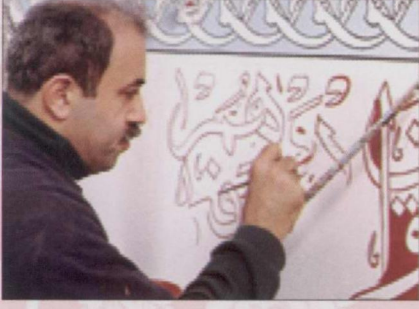
Geleneksel Sanatlara Sevda Bir Aile; Nursen & Güvenç GÜVEN

Nursen ve Güvenç Güven geleneksel sanatlarımızı günümüzde yaşatmaya çalışan sanatçılar arasındadırlar. Tezhip, Minyatür, Hat, Kalemîşi ve özellikle İznik Çinisi uğraşı ve uygulama alanlarına giren sanatlardandır.

Sanatçılar eş olmalarının verdiği avantajla günün uzun saatlerinde yoğun bir çalışma ortamı içinde sanatlarını en iyi şekilde icra edebilmek için çalışmaktadırlar.

Tanışmaları Edirne Selimiye Camii'nin restorasyon çalışmalarının başladığı 1983 yılında gerçekleşmiştir. UESYO (Uygulamalı Endüstriyel Sanatlar Yüksek Okulu) Endüstri Tasarımı ve İç Mimari Bölümünü bitirdikten sonra geleneksel sanatlara olan ilgisi nedeniyle, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (MSÜ) Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü'nde okumaya devam etmekte olan Nursen (Maylı) Güven okurken aynı zamanda çalışmak düşüncesi ile yaptığı iş başvurusunun kabulü sonucu Edirne'deki restorasyona katılır. Mimar Sinan'ın en önemli eserlerinden

olan caminin kalemî restorasyonu çalışma konularıdır. Diğer yandan yapıldığı dönemin en güzel örneklerinin yer aldığı çinili bölümlerin desen, kompozisyon, uygulama teknikleri üzerinde araştırmalar yaparlar. Güvenç Güven, çalışmaya başladığı ilk dönemden itibaren sürekli olarak kendini geliştirip sanatına katkısı olacağı düşüncesiyle akademide görev yapan, konularında uzman olan değerli hocalardan hat ve desen eğitimi almaktadır. Dolayısı ile bu restorasyon sırasında cami içinde bulunan her farklı çalışma, en önemsiz görünen ayrıntı üzerinde bile öylesine titiz uğraşları adeta birer öğrenci gibi A'dan Z'ye pek çok konuda kazanımlar elde etmelerini sağlar.

Selimiye Camii Restorasyonu bu iki sanatçı için dönüm noktasıdır. Edirne Selimiye Camii Mimar Sinan'ın en önemli eserlerinden biridir. Türk Sanatının bu mükemmel eserini gördükten ve camideki süslemeleri ve yapıldığı dönemdeki işçilik örneklerini inceledikten sonra iki sanatçı da daha önce öğrendiklerine ilave olarak bilgi ve becerilerini daha da arttırmak gayretine girerler. Mimar Sinan'ı, dönemini, sanatçıları ve ustalarıyla birlikte anlamak; tasarımlarını incelemek; ayrıntılardaki çözümlerini bulabilmek için aylarca her çiniyi tek tek inceleyerek araştırırlar. Bu; onların daha sonra yapmak istedikleri çalışmaların ön araştırmaları niteliğindedir. Raspalar sırasında bulunan caminin orijinal kompozisyonlarındaki desenler eskiz kağıtlarına çizilip tamamlanarak eski haline getirmeye başlanır. Kalem işi uygulamaları doğru şekilde düzeltilmiş olan bu desenlerle yapılmaya başlar.

Güvenç Güven, Selimiye Camii'ndeki kalemî çalışmaları üzerinde de doğruyu bulma adına çeşitli araştırmalar yapar. Bir süre sonra yaptığı bu titiz çalışmalar kendisinin kalemî uygulamalarında

daha fazla söz sahibi olmasına neden olur.

Selimiye Camii restorasyonu sona erince İstanbul'da bulunan Keçecizade Fuat Paşa Camii restorasyonunda görev alırlar.

İstanbul'da Sultan Ahmet Camii'nin restorasyonu başlamadan evlenirler. Nursen Güven'in doğup büyüdüğü Eyüp'te yaşamaya karar verirler. Nursen Güven için Eyüp sürekli araştırılması ve görülmesi gereken bir hazine gibidir. Her taşıyla yaşayan, tarihi dokusuyla geçmiş, bugünü ve geleceği içinde barındıran Eyüp'te geçirdiği yıllar hayata bakış açısının farklılaşmasına ve zenginleşmesine vesile olmuştur.

Bir süre sonra Güvenç Güven, Selimiye ve Keçecizade Fuat Paşa Camilerindeki başarılı çalışmaları sonucu Sultan Ahmet Camii'ndeki kalemîlerinden sorumlu kişi olarak görevlendirilir.

Sultanahmet Camii'nin iç mekanındaki kalem işlerinde sorumluluk alanları içinde olan işler bittikten sonra Vakıf İnşaat'tan ayrılma kararı alırlar. (1988) Serbest piyasada yeni inşa edilen camilerin kalemî desenlerini tasarlamak ve uygulamak üzere çalışmaya başlarlar.

Aynı anda Gaziosmanpaşa Merkez Camii ile Sarıyer, Okmeydanı ve Hereke'de olmak üzere dört-beş tane camide ekipleriyle birlikte kalemî

kendileri tarafından çizilen kompozisyonların hepsini özenle uygulamaya başlarlar. Daha önce çalıştıkları restorasyonlarda kendileriyle mesailerini paylaşan yetiştirdikleri elemanlar ve stajyerler birlikte çalıştıkları kişilerdir. İstanbul, Rüstempaşa Camii restorasyonundaki kalemîlerinde bir sene kadar ; sonraki 10 yıl kadar değişik şehirlerde, elli kadar irili ufaklı yeni yapılmış caminin kalemîlerinde ekipleriyle birlikte kendi özgün renk, desen ve kompozisyonlarını uygulayarak serbest piyasada çalışmaya devam ederler.

1995 yılında İznik çinilerini günümüzde de yaşatan Faik Kırımlı ile çalışmaya başlarlar. Faik Kırımlı, İznik çinileri üzerindeki araştırma ve uygulamalarını uzun yıllardır yoğunlukla sürdüren bir kişidir. Birçok müzede yaptığı çiniler sergilenmektedir. İznik çinisi, altyapısı ve uygulanması ile oldukça zor bir tekniğe sahiptir. Faik Kırımlı, Nursen ve Güvenç Güven çiftini İznik çinisi üzerine çalışmanın bedeni kuvvet de gerektirdiği ve önlere kendilerini bekleyen dönemin zorlukları ile ilgili uyarılarda bulunur. Sanatçılar onları bekleyen zorlukların yenilebileceği inancı ve yıllarca yaptıkları araştırma ve çalışmaların güvencesi ile günümüzde de devam eden çalışmalarını başlatırlar. Hocalarının önerisi ile Halic kıyısında bulunan bir atölye açarlar.

İznik çinisinin altyapısında, astar boyalar ve sırlarında birbirinden farklı bir çok malzeme kullanılmaktadır. Bu malzemelerin birbiriyle uyum sağlaması ve iyi sonuç elde edilebilmesi için yoğun emek, zaman ve sabır gerekir. Başlangıçta problemsiz olarak ürettikleri birkaç fırın çiniden sonra 1998 yılında Yıldız Sarayı Çit Kasrı'nda açmayı düşündükleri sergi arifesinde çinileri bozuk çıkmaya başlar. Zaman ve emek kaybının yanı sıra serginin açılışı da tehlikeye girmektedir. Kullanılan malzemeden kaynaklanan bir problem olduğu düşüncesiyle yeni

her ürün üzerinde araştırmalar yapılır. Bazı hammaddelerden kaynaklandığı anlaşılan sorun birkaç fırın sonrası düzeltilir. Övgülerle açılan sergilerini zamanında ve yepyeni eserlerle sanatseverlere ve ustalara sunma imkânını bulurlar.

Sergi sonrası Amerika Birleşik Devletleri'nin Los Angeles kentinde Kral Fahd adına yaptırılan bir caminin kalemışlerini uygulamaları için kendilerine teklif edilen işi kabul ederler. Kısa sürede bitireceklerini düşündükleri için çocukları Fatih ve Tuğba'yı İstanbul'da ki aile büyüklerinin yanına bırakırlar. Camide yapılması gereken çalışma düşündükleri kadar kısa sürede bitmeyecektir. Özgün tasarım yapacaklarını düşünmelerine rağmen cami yetkililerin portföylerinde görüp beğendikleri Selimiye Camii'nin kubbe desenlerini uygulayı istenir. Ölçüler camiye uygun hale getirilir. Desenler tekrar çizilir. Ancak kubbedeki hat yazılarını yazması istenen kişi arzu edilen performansı gösteremez. Yeni bir hattatın bulunarak yazıları yazması sonucunda oldukça gecikmiş olarak işlerine devam ederler. Bulunan boyalar ve fırçaların çalışmaya uygun olmadıklarının anlaşılması sonucu fırçalar İstanbul'dan İsmarlanır. Boyalar ise zemine uygun iyi bir markadan temin edilir. Çalışmaları başlatırlar. Los Angeles'ta yaşayan fotoğrafçı Ken Fabrick çalışmaların her adımını fotoğraflaması sonucu sanatçılar Los Angeles Times'da haber olurlar. Şehirde tanınmaya başlayınca pek çok kişi camide yapılan çalışmaları izlemek amacıyla ziyarete gelir. Kalemışı çalışmalarını bitirmelerinden sonra istek üzerine cami pencerelerine bahar ağacı şeklinde tasarlayıp çizdikleri vitrayları da hazırlayıp camideki işlerini bitirirler. Yaklaşık bir sene süren bu yoğun çalışmanın ardından yeni iş tekliflerine rağmen Türkiye'ye geri dönerler.

İstanbul'a döndükten sonra İznik çinisi üretimine devam

ederken; diğer yandan Eyüp, Feshane'de açtıkları galerilerinde daha da yoğun tempoda çalışmaya başlarlar. İki sene süren bu dönemden sonra Feshane kapanmasıyla işlerini atölyelerine taşırlar.

Feshane döneminde Bahreyn'in başkenti Manama'da bulunan bir caminin bazı bölümlerinde 1,5 ay gibi bir süre kalarak kalemışı çalışması yaparlar. Camide çalışılacak bölüm az olduğundan daha çok geometrik formlarla oluşturulan tasarımları uygularlar.

Bahreyn ve Feshane sonrası İstanbul'daki atölyelerindeki üretimlerine daha da hız kazandırırılar. Açtıkları sergilerle sanatseverlere klasik İznik Çinisini bire bir uygulamalarla İznik Çinilerini yaşattıklarını göstermektedirler. Bugün Atölyelerindeki çalışmalarını devam ettiren, sergiler açarak çalışmalarını sanatseverlere sunmaya devam ediyorlar. Nursen Güven ise Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışarak sanatını öğrencileriyle paylaşıyor.

Ürettikleri Çinileri özel olarak hazırladıkları altın varaklı ve gömme çerçevelerin içine yerleştirerek sunuyorlar. Ürettikleri çinilerin üzerinde farklı tasarımlar yapıyorlar. Küçük boyutlu çalışmalarda Naturalist üslupta laleler, karanfiller, hayat ağaçları, kalyonlar gibi örneklerle rastlanıyor. Büyük boyutlu çalışmalarında çoğunlukla 19. yüzyılda yaşamış ünlü hattatların istiflerinden yararlanıyorlar. Orijinallerinden ayırt edilemeyen incelikte çalışılan bu istifleri sanatseverlerin beğenilerine sunuyorlar. Çini üzerinde boyaların fırça izlerini yok etmek için lacivert rengi üç kat sürüyorlar. Kırmızı, yeşil, kahverengi ve siyah döneminin renklerine son derece uygun. İznik çinisi dışında özgün ahşap üstü kalemışı çalışmaları da yapmaktalar. Ayrıca ünlü

camilerin hünkar mahfili ve müezzin mahfili gibi bölümlerinde bulunan ahşap üstü kalemışı tasarımların bazı bölümlerini de orijinal teknik ve kaliteye uygun olarak tekrar üretiliyorlar.

NURSEN VE GÜVENÇ GÜVEN'İN SANAT FELSEFELERİ

"Sanatta öğrenmenin sonu yok", felsefesini benimsemiş olan sanatçılarımız İznik çinisinin hammaddeden mamul maddeye dönüş serüvenindeki farklılıklarını şöyle özetlemektedirler. 'Nakkaş olmamız ve geleneksel sanatlarla yoğrulmuş olmamız, İznik çinilerinin desen çizimleri, boyanması ve tüm altyapı (plaka, astar, boya ve sır) nın tarafımızdan yapılması çinilerimizdeki bütünlüğü sağlamaktadır. 'Nursen ve Güvenç Güven sözlerine şöyle devam ediyorlar: "Mutlaka yetenek gerekiyor, denir". Her işte olduğu gibi sanatta da yetenek olması gerekiyor. Fakat bazı şeyler muhakkak yaşayarak öğreniliyor. Sadece Yetenek değil, insanın aklını da kullanabilmesi gerekiyor. Tabi ki akıl iyi de kullanılabilir, kötü de kullanılabilir. Bunları iyi yönlendirmek için mutlaka insanın bazı değerleri taşıyabilmesi lazım, buna biz manevi değerler diyoruz. Sanatçı, yeteneği, aklı, yaşam felsefesi ve duygularını birlikte harmanlayarak aksettirendir. Sanat, sanatçının bu duyguları aksettirmesidir. Sadece akıl ve yetenek değil yaşadığı duyguların, düşüncelerin, hissiyatın, inançların mutlaka yansımaları olmak zorundadır ve özellikle bir sanatçının bize göre 'sanatçım' diyen kişinin bir felsefesi olması gereklidir, Hayata bir bakışı olması lazımdır. Sağlam durabilmesi gereklidir. Özellikle klasik sanatlar ve geleneksel sanatlar dediğimiz sanatlarda insanlar emeğe dayalı zor bir üretim yapıyorlar. Resimde ve heykelde, müzikte de belki öyle. Geleneksel olan klasik olan yıllardır bozulmadan duran sanat eserlerini yapmak daha zor ve zahmetlidir. Her şeyden önce hangi sanatı yapıyorsanız yapın, muhakkak o sanat dalını çok iyi hazmederek yapmak gerektiğini; ondan sonra farklı arayışlara girmenin daha doğru her zaman savunmuşuzdur. Sanatçının sadece yaptığı sanat eserleriyle değil, hayata bakışıyla da bir duruşu olması gereklidir. Yaptığı işlerin doğruluğunu, eğer doğru yaptığına inanıyorsa onu savunmasını, mücadelesini verebilmesi lazım. Sanatçı, güzel,

estetik şeyleri her zaman taşıyabilmeli.' Ve son söz olarak ekliyor, Güvenç Güven: 'Araştıracaksın, yaşayacaksın, bileceksin, sonra uygulayacaksın.'

SERGİLERİ

NURSEN MAYLI

1982- Topkapı Sarayı Süsleme Sanatları Sergisi (Karma)

1983- Süleymaniye Kütüphanesi 40 Hadis Sergisi

(Karma)

1984- Edirne Arkeoloji Müzesinde Süsleme Sanatları Sergisi (Karma)

1984- Vakıflar Haftası nedeniyle, Edirne Kervansarayda Karma Süsleme Sanatları Sergisi

1985- Konya Akbank Sanat Galerisi (Karma)

1985- I. ve II. Devlet Türk Süsleme Sanatları Sergisi

1985- MSÜ. GSF. tarafından Almanya'nın Kassel şehrinde açılan Karma Sergi

NURSEN-GÜVENÇ GÜVEN

1988- Beyoğlu Belediyesi Sanat Galerisi

1989- Yapı Kredi Bankası Beyoğlu Galerisinde Karma Sergi

1990- Basın Müzesi Sanat Galerisi

1991- Konya Dostlar Grubu Sergisi

1996- Antika ve Sanat Fuarı Swiss Otel

1998- IRCICA'da Ahşapüstü kalemışleri ve 16. yy. tekniği İznik Çinileri Sergisi

2002- İran, İsfahan'da açılan Uluslararası İslam Sanatları Kongre ve Sergisi

2003- Tekel Sanat Galerisi

2003- (10-17 Aralık) Konya Mevlana Müzesi Sergisi

2004- (Mayıs) Eyüp Sempozyumu

2004- Eminönü Belediyesi Kültür Merkezi

2004- Ankara, Milli Piyango Sanat Galerisi

2005- İstanbul, Vakıfbank Genel Müdürlüğü Sanat Galerisi

2005- İstanbul, Ayasofya Müzesi

